

Tave VIEŠPATS išsirinko iš visų kitų tautų žemėje būti Jo tauta (Įst 14,2).

2017 m. spalio Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys Nr. 10 (182)

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

PADĖKA UŽ TIKRAJĄ DERLIŲ

1 Kor 8,1-6: *Dėl stabams paaukotų dalykų mums aišku: mes visi turime pažinimą. Deja, pažinimas išpučia, užtat meilė ugdo. Jei kas tariasi ką nors žinąs, tai jis nė nežino, kaip reikia pažinti. Bet kas myli Dievą, tas yra jo pažintas. Taigi dėl stabams paaukotos mėsos valgymo mes žinome, jog iš tikro nėra pasaulyje stabų ir nėra jokių dievų, tik vienas Dievas. Ir nors būtų vadinamųjų dievų danguje ar žemėje – daug tų dievų ir daug viešpačių, – tai mes turime tik vieną Dievą – Tėvą, iš kurio yra visa ir jam esame mes, ir vieną Viešpatį – Jėzų Kristų, per kurį yra visa ir mes esame per jį.*

Pirmą spalio sekmadienį mes švenčiame Derliaus padėkos dieną. Pagalvojus apie šią šventę, pirmoji mintis – Šventojo Rašto eilutė, šovusi į galvą, buvo Mt 6,26: *Isižiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina.* Rudenį, lauko darbams einant į pabaigą, o gal ir jau pasibaigus, mes natūraliai susimąstome apie derlių. Labai paprasta galvoti apie tą kūnišką derlių. Apie maistą, apie pajamas, apie pelną ar išlaidas, apie sąskaitą banke ar investicijas, palūkanas, procentus ar skolas... Derlius, lobis, aruodai...

Bet Viešpats savo Žodyje daug kur kalba ir apie kitokį lobį – gendantį ir negendantį. Šiandienos skaitinys irgi kalba apie derlių, t. y. apie maistą – teisingą, švarų arba nešvarų. Kaip mes suprantame derlių? Ar jis visada yra gėris? Ar mūsų kasmetinis derlius visada būna švarus ar ne? Ar Derlius visada atneša laimę ir naudą? Ar loterijoje laimėta didelė suma yra tas laimę atnešantis derlius? Ar visas derlius yra iš Dievo ir mums naudingas?

Šiandienos skaitinys kalba apie maistą – vieną iš Dievo kūniškų dovanų, derliaus formų. Tačiau šis skaitinys kalba ir apie dvasinį derlių. Pabandykime pasiaiškinti.

Tikriausiai puikiai žinote apie Biblijos svarbą, apie Dievo išmintį, mums išsakytą Senajame ir Naujajame Testamente, ir kad vienas be kito Jie negali egzistuoti. Kaip ir nėra vienas už kitą svarbesnis, negalime nei vieno, nei kito atmesti, nei sumenkinti ar nutylėti. Tačiau Juose yra prieštaravimų. Nors *Visas Raštas yra Dievo įkvėptas ir naudingas mokytis, barti, taisyti, auklėti teismui...* (2 Tim3,16), tačiau kai kurios Rašto vietos nėra tokios svarbios ar privalomos šiandieniniam krikščioniui.

Šiandienos skaitinyje skaitydami apie maistą, susidūrėme būtent su tokia vieta. Ši vieta puikiai matoma studijuojant Senojo Testamento įsakymą apie maistą. Supratę šio teksto esmę, suprasime ir apie Kristaus ir Šventosios Dvasios valdžią ir tiesą.

Pirmiausia panagrinękime Senojo Testamento nurodymus dėl maisto vartojimo. Neužtenka tik užauginti

nukelta į 2 p. ►

Ecclesia semper reformanda!

Paminklas dr. M. Liuteriui Vilniaus liuteronų bažnyčios kiemelyje

Su Reformacijos – Bažnyčios atsinaujinimo diena!

ar išgyti derlių, tačiau reikia suprasti, kaip ir kam jį naudoti, kad jis būtų tikrai naudingas. Ar jį reikia krauti į kluonus? O gal investuoti...

Taigi, **Kodėl Senajame Testamente buvo įsakymai apie maistą?**

Viešpats per savo pranašą Mozę Pakartoto Įstatymo knygoje izraelitams kalbėjo: *Nevalgysi, kas pasibjaurėtina. Štai gyvuliai, kuriuos galite valgyti: jautis, avis, ožka, stirna, gazelė, danielius, laukinė ožka, kalnų ožys, antilopė ir kalnų avis. Iš gyvulių galite valgyti kiekvieną gyvulį, kuris turi nagą, skelta į dvi dalis, ir atrajoja. Tačiau iš tų, kurie atrajoja ar yra skeltanagiai, nevalgysite kupranugario, kiškio ir opšraus, nes jie, nors ir atrajoja, bet skeltų nagų neturi. Jie jums nešvarūs. Ir kiaulė jums nešvarus gyvulys, nes ji, nors ir turi skeltus nagus, bet neatrajoja. Nei šių gyvulių mėsos valgysite, nei jų dvėsenos liesite* (Įst 14,3-8).

Panašius įstatymus Viešpats Dievas davė ir apie žuvis, ir apie paukščius.

Be abejo kyla klausimas, kam šie įstatymai buvo reikalingi? Kodėl Dievas jais apsunkino izraelitus? O gal ...apdovanojo?

Priežastis labai paprasta – izraelitai buvo šventoji Dievo tauta, Jo vaikai, išskirtiniai Viešpaties išrinktieji. Mozė tarė: *Jūs esate VIEŠPATIES, savo Dievo, vaikai, ... tauta, pašvęsta VIEŠPAČIUI, savo Dievui. Tave VIEŠPATS išsirinko iš visų kitų tautų žemėje būti Jo tauta* (Įst 14,1-2).

Maisto pagalba, įvairių ženklų pagalba, šventa Dievo tauta buvo paženklinta, atskirta nuo stabmeldišų aplinkinių tautų. Dievo tautai buvo leista valgyti švarų maistą, o nešvaraus liepta atsisakyti. Ir tas maisto skirstymas, valgymas tik švaraus maisto buvo priminimas, ženklas, skiriantis Dievo tautos atskyrimą nuo pagonišų tautų.

Taigi, kiekvieną dieną izraelitai privalėjo išsiaiškinti, koks maistas yra šventas, arba švarus ir koks maistas draudžiamas ir nešvarus.

Kiekvieną dieną izraelitai, paklusdami Dievo tvarkai, prisimindami įsakymus dėl maisto valgymo, dėl paklusnumo Dievo tvarkai, kasdien vis taip darydami, šventėdavo ir vis toldavo nuo stabmeldišų tau-

tų. Tie ženklai jiems padėdavo likti Dievo tauta.

Ir šiandienos krikščionims lygiai taip pat reikalingi panašūs reikalavimai – šventumas, atskyrimas nuo nuodėmės, nuo stabmeldystės. Ir Naujajame Testamente apie skirtumus, apie atskyrimą apaštalas Petras rašė: *O jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, išgytoji liaudis, pašaukta išgarsinti šlovingus darbus to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į savo nuostabią šviesą. Seniau ne tauta, dabar Dievo tauta, seniau neradę gailėstingumo, dabar jį suradę. Ir Šventas yra tasai, kuris jus pašaukė, tad ir jūs patys tapkite šventi visu savo elgesiu, kaip parašyta: Būkite šventi, nes aš esu šventas.*

Ir Naujojo Testamento reikalavimai Dievo žmonėms labai panašūs, kaip ir Senojo Testamento Izraelio tautai, išrinktajai Dievo žmonių tautai.

Tačiau mes randame ir skirtumų. Kokie jie, kodėl jie yra? Ir iš viso – ar jie galimi?

Skirtumai yra, ir jie yra dėl Viešpaties Jėzaus Kristaus. Paulius apie šiuos skirtumus mus moko kitame šiandienos tekste. Ir šią dalį galėtume pavadinti: **Kristus, o ne maistas.**

1 Kor 8,3-6: *Bet kas myli Dievą, tas yra Jo pažintas. Taigi dėl stabams paaukotos mėsos valgymo mes žinome, jog iš tikro nėra pasaulyje stabų ir nėra jokių dievų, tik vienas Dievas. Ir nors būtų vadinamųjų dievų danguje ar žemėje – daug tų dievų ir daug viešpačių, – tai mes turime tik vieną Dievą – Tėvą, iš kurio yra visa ir jam esame mes, ir vieną Viešpatį – Jėzų Kristų, per kurį yra visa ir mes esame per jį.*

Senajame Testamente mes atrandame daug ženklų, rodančių į Kristų. Tuo Senasis ir Naujasis Testamentai glaudžiai susiję. Pavyzdžiui, šventykla buvo ženklas. Kasdienės aukos šventykloje buvo ženklai; maistas, išskirtinis maistas, švarus ir šventas – irgi buvo ženklas. Viešpats apibėrė savo tautą, savo žmones ženklais ir įsakė juos stebėti. Įsakė jų laikytis. Sekti juos. Tai vyko Senojo Testamento laikais. Tačiau šiandien mums daugiau ženklų nebereikia!

Šiandien mes turime Kristų. Ne kažkokį ženklą, istorinį prisiminimą

ar priminimą, vaizdinį, ar paminklą, bet gyvąjį Kristų, realų Gelbėtoją. Mes išgyvename tikrovę, kuri yra **Viešpats Jėzus Kristus**. Per Jį mes matome ir Dievą Tėvą. Ir Jo Šventoji Dvasia yra su mumis, kuri Šventuoju Žodžiu mus veda ir moko, mus stiprina ir guodžia, gelbėja ir pakelia – kasdien mums padeda šventėti.

Visa tai reiškia, kad nei švarūs, nei nešvarūs maisto produktai ar kiti ženklai nebėra svarbūs. Tai tik ženklai, kurie izraelitams, o taip pat ir mums, parodė į Jėzų, mūsų Gelbėtoją.

Paulius *Laiške korintiečiams* rašė apie pasikeitimą nuo ženklo į tikrovę. Tas glaudžiai susiję su mėsos valgymu, kuris yra ženklas.

Korinto krikščionys svarstė, ar mėsa, kuri buvo paaukota stabams, buvo *švari* ar *nešvari*. Gyvūnai, iš kurių buvo imta mėsa, buvo *švarūs*, jei vadovausimės Pakartoto Įstatymo knyga. Tačiau šių *švarių* gyvūnų mėsa buvo paaukota stabams. Ar stabui aukojant *švarią* mėsą, ji tampa *nešvaria*?

Čia Paulius atsako, kad nebėra nei *švaraus* nei *nešvaraus* maisto. Taip yra, nes ženklas neberekalingas, nes turime Jėzų – tikrąjį, gyvąjį. Dabar mes turime sekti Jėzumi, o ne tik matyti ženklus apie Jėzų.

Taip pat be abejonės privalome nepamiršti, kad Senasis Testamentas – vis dar be galo svarbus ir mums neapsakomai naudingas. Tačiau, kai Jį skaitome ir iš Jo mokomės, turime nepamiršti vietoje **ženklų** įdėti **Kristų**. Kai tai padarysime, mes gausime didžiausią palaiminimą ir naudos iš Senojo Testamento išminties.

Jėzus Kristus yra tai, į ką privalome sutelkti visą dėmesį. Kai mes sutelksime dėmesį į šiandieninį gyvąjį Jėzų, turėsime teisingą požiūrį ir į visus dalykus. Jėzus yra mūsų pažinimo viršūnė, Jėzaus mokymas mums yra didžiausias Derlius.

Prašykime Viešpaties duoti mums tos kantrybės ir išminties pažinti Jo kelius ir Jėzų, kuris eina priekyje – mūsų kelyje. Prašykime tikrojo Derliaus, švaraus ir teisingo Derliaus, prašykime, kad Tą – iš Dievo malonės gautą – Derlių žinotume ir mokėtume, kur ir kaip panaudoti.

Vitenbergo pilies bažnyčios sakykla, iš kurios pamokslavo M. Liuteris

GERAS PAMOKSLININKAS PRIVALO TURĖTI TOKIŲ SAVYBIŲ IR DORYBIŲ:

pirmiausia, kad jis sugebėtų mokyti tikrai teisingai ir tvarkingai;

antra, jis turi turėti puikią galvą;

trečia, būti iškalbingas;

ketvirta, turėti gerą balsą;

penkta, gerą atmintį;

šešta, žinoti saiką ir mokėti sustoti;

septinta, tikėti tuo, ką sako, ir būti uolus;

aštunta, į savo pamokslą jis turi įdėti kūną ir gyvenimą, gėrį ir garbę;

devinta, turi leisti visiems ....iš jo šaipytis.

KOKS TURĖTŲ BŪTI PASAULIUI PATINKĄS PAMOKSLININKAS

Pamokslininkui, kuris patiktų pasauliui, priklauso turėti šešias savybes:

kad turėtų puikią tartį;

kad būtų mokytas;

kad būtų iškalbingas;

kad būtų dailus ir patiktų merginoms bei panelėms;

kad neimtų pinigų, bet pats jų duotų;

kad kalbėtų tai, kas patinka kitiems...

Dr. M. Liuterio mintys apie gerą pamokslininką

GERO PAMOKSLININKO SAVYBĖS

Pamokslininkas turi laikytis savo pamokslų plano

Kvailas tasai pamokslininkas, kuris mano, kad reikia sakyti visa, kas tik jam šauna į galvą. Pamokslininkas turi laikytis išankstinio plano, kalbėti, ką yra numatęs ir kas gerai suprantama. O tie pamokslininkai, kurie siekia pasakyti visa, kas jiems ateina į galvą, man primena turgaus bobas: vos sutikusi kitą, tokia boba tuoj puola šnekėtis, sutikusi dar kitą – leidžiasi į šnekas ir su šia, ir taip tęsiasi, kol neišsiplepa su visu turgumi. Panašiai elgiasi ir tie pamokslininkai, kurie pernelyg nukrypsta nuo temos, manydami įstengsį viską pasakyti vienu atsikvėpimu. Tačiau taip negalima!

Dirbkite savo darbą! Jei neįstengiate sakyti pamokslų išsiaiškinę valandą, kalbėkite pusvalandį ar ketvirtį valandos. Ir pernelyg nesikliaukite garsiųjų pamokslininkų pavyzdžiais. Pažodiškumu nepasieksite nei mano, nei kurio nors kito pamokslų lygio. Verčiau susikaupkite prie savo pamokslų ir dėstykite, ką sumanę, paprastai, kaip liepia Dievas. Kuo paprasčiau šlovinkite Dievą ir nelaukite žmonių liaupsių. Melskite, kad Dievas suteiktų jums išminties, o klausytojams – tikrą sugebėjimą klausytis, ir leiskite viską spręsti Dievui. Juk, patikėkite, pamokslas – ne žmogaus kūryba. Net aš, senas ir patyręs pamokslininkas, eidamas sakyti pamokslą, kiekvieną kartą virpteliu iš baimės.

Nėra abejonės, kad jūs, kaip pamokslininkai, įgausite tokios trejopo patirties: pirma, pamatysite, jog atėjus metui sakyti pamokslą, kad ir kaip gerai būtumėte parengęs pamokslą, jis virsta vandeniu. Antra, jei, priešingai, imsite dvejoti dėl pamokslų koncepcijos, tai Dievas duos jums pasakyti puikiausią pamokslą, kuris patiks ir žmonėms. Tik toli gražu neturite tuo tenkintis. Trečia,

ir jums, ir jūsų klausytojams patiks, jei kalbėsite be koncepcijos. Todėl melskite Dievą ir leiskite Jam įsakinėti, o jūs tik studijuokite ir stumkitės pirmyn.

Pats pamokslininkas neturi spręsti, kaip jis kalbėjo – įtaigiai ar pernelyg šalta, apie tai tesprenžia klausytojai. Taigi galutinis žodis priklauso klausytojams.

Prakeiktas tebūnie tas pamokslininkas, kuris Bažnyčioje, siekdamas sau garbės, švaistosi skambiomis frazėmis ir nori vienam ar kitam įtikti. Kad ir kur sakyčiau pamokslą, aš taip giliai nusileidžiu, kad nematau nei daktarų, nei magistrų, kurių čia būrys, o žvelgiu į šimtą ar tūkstantį jaunų žmonių ir vaikų; štai kam aš sakau pamokslą ir prie ko prisiderinu, šito jiems reikia. Jei kitiems nepatinka klausytis, durys atdaros.

Iš Martynas Liuteris
UŽSTALĖS POKALBIAI, 2003

Šv. Andriejaus bažnyčios sakykla Eislebene, iš kurios 1546 m. vasario mėn. M. Liuteris pasakė paskutinius keturis savo pamokslus

BIRŽUOSE GAUDĖ ISTORINIAI VARGONAI

Spalio 8 d. Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje koncertu *Gaudžia istoriniai vargonai* biržiečius pradžiugino vilnietė, buvusi biržietė, profesionali vargonininkė Gražina Petrauskaitė. Šis koncertas – tai nuo 2004 metų Kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos vykdomo vertingiausių XVII-XX a. pradžios vargonų koncertų ciklo dalis. Projekto tikslas – supažindinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojus su jų bažnyčiose esančiais unikaliais vargonais, pajauti vargonų muzikos grožį, kai jais groja profesionalūs, aukšto meninio lygio vargonininkai.

Naujai statomai Biržų reformatų bažnyčiai vargonus 1872 m. pastatė vokiečių kilmės latvis, vargonų meistras Friedrichas Weisenbornas, iš viso pagaminęs apie 90 vargonų,

iš kurių net penkiolika – Lietuvoje.

Mūrinė neogotikinio stiliaus Biržų reformatų bažnyčia, pradėta statyti 1867 m. vietoj medinės, buvo baigta statyti 1874 m. ir rugpjūčio 18 d. pašventinta. Tad Biržų bažnyčioje šie vargonai gaudžia jau beveik 150 metų.

Koncertas buvo skirtas Reformacijos 500-ųjų metinių sukakčiai pažymėti. Tad Gražina koncerte pasirinko groti su Reformacijos tradicija siejamų kompozitorių – baroko epochos Jano Pieterszoono

Sweelincko (1562–1621), Dietricho Buxtechudės (1637–1707), Johano Pachelbelio (1653–1706), Georgo Böhmo (1661–1733) ir baroko muzikos viršūne laikomo Johano Sebastijono Bacho (1685–1750) kūrinis. Biržų bažnyčios vargonų senai nebuvo lietę talentingo vargonininko – kokia yra Gražina – rankos ir... kojos. Klausytojai liko sužavėti ir vargonininke, ir taip puikiai skambėjusiais vargonais...

„V. r. ž.“ inf.

Pasirodė Reformacijos 500 metų jubiliejui skirtas leidinys *Disputai: idėjos, vizijos*

Išleistas Reformacijos 500 metų jubiliejui skirtas leidinys *Disputai: idėjos, vizijos*.

Leidinyje publikuojami Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos iniciatyva 2013-2015 surengti disputai, kuriuose diskutavo

iškilūs Lietuvos mokslininkai: dr. Ingė Lukšaitė, prof. dr. Deimantas Karvelis, Darius Kuolys, prof. dr. Dainora Pociūtė, dr. Raimonda Ragauskienė. Taip sudaromos galimybės ne tik naujoje šviesoje įvertinti XVI–XVIII a. kultūros procesus, to meto asmenybes ir jų keltas idėjas, bet ir giliau pažinti Reformaciją, jos raidą Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje bei jos pralaimėjimo priežastis. Minėtų mokslininkų mintis taikliai papildė prof. dr. Deimanto Karvelio įvadinis straipsnis *Religijos tolerancija Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tikėjimo disputų epochoje XVI–XVII a.*, analizuojantis tolerancijos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje problemą, taip pat ilgamečio Lietuvos Reformacijos

istorijos ir kultūros draugijos pirmininko prof. habil. dr. Sigito Kregždės straipsnis *Tiesos paieškos, pasitelkus disputus*.

Teminėje-iliustracinėje leidinio dalyje, skirtoje Draugijos veiklos 25-mečiui paminėti, Draugijos pirmininkas Donatas Balčiauskas ir jo pavaduotojas Vytautas Gocentas apžvelgia Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos surengtus renginius, išleistus leidinius.

Disputai: idėjos, vizijos leidybą finansavo Lietuvos kultūros ministerija ir Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugija.

Iš www.reformacija.lt

Reformacijos istorijos pėdsakais Vidurio Lietuvoje

Kėdainių krašto muziejaus Daugiakultūris centras šiais metais vykdo Kėdainių rajono savivaldybės finansuojamą projektą Reformacijos istorija Vidurio Lietuvoje. Vienas projekto renginių – kėdainiečiams surengta kelionė po kaimyninius Jonavos ir Ukmergės kraštus, ieškant Reformacijos istorijos ir paveldo pėdsakų. Apie tai pasakoja projekto vadovė ir išvykos organizatorė, Daugiakultūrio centro vadovė **Audronė Pečiulytė**.

Prie kelio Kulva-Kaunas obeliskas Abraomui Kulviečiui

Šiais 2017 metais minimas Reformacijos 500 metų jubiliejus. Vidurio Lietuvos miestuose ir miesteliuose XVI–XVII amžiais labai aktyvūs buvo didikai, kurie perėjo į reformatų tikėjimą. Išsiskyrė kunigaikščių Radvilų ir Zavišų giminės, kurios savo valdose steigė reformatų bažnyčias ir kūrė protestantiškas mokyklas. Kokie Reformacijos istorijos ir paveldo ženklai yra išlikę kaimyniniuose Jonavos ir Ukmergės kraštuose, norėjo sužinoti daugiau kaip pusšimtis žingaidžių kėdainiškių, rugsėjo 23-ąją išsiruošusių į pažintinę kelionę. Kelionę organizavo Kėdainių krašto muziejaus Daugiakultūris centras, kuris šiais metais vykdo Kėdainių rajono savivaldybės finansuojamą projektą *Reformacijos istorija Vidurio Lietuvoje*.

Šios kelionės metu aplankėme Kulvos miestelį ir susipažinome su vienu iš žymiausių Lietuvos reformatų (*protestantų* – „V. r. ž.“ *past.*) – Abraomo Kulviečio gyvenimu bei nuveiktais darbais. Žeimių miestelyje Zavišos 1588 metais įkūrė vieną pirmųjų reformatų bažnyčių, o 1595

metais įsteigė ir reformatų mokyklą. Iki mūsų dienų reformatų bažnyčios Žeimiuose neišliko, bet mokyklos istorikė Valentina Zujevaitė mus supažindino su Žeimių miestelio ir mokyklos istorija, apžiūrėjome Kosakovskių dvaro rūmus, užsukome į katalikų bažnyčią. Jonavoje stabtelėjome prie paminklo A. Kulviečiui, apžiūrėjome Šv. Jokūbo katalikų bažnyčią ir Kosakovskių giminės

kriptą, o nuvykę į Skarulius – pasigrožėjome renesansine su ryškiais gotikos bruožais Šv. Onos bažnyčia. Jos statyba siejama su kontrreformacijos procesu, kai dalis didikų grįžo į katalikų tikėjimą. Ukmergės rajono Deltuvos miestelyje sustojome prie XVII a. pradžioje statytos evangelikų reformatų bažnyčios griuvėsių. Su šios bažnyčios ir miestelio istorija mus supažindino istorijos mokytoja Milda Belevičienė. Graudu buvo žiūrėti į griūvančią bažnyčią, kurios istoriją ir buvusį vaizdą turistams primena neseniai pastatytas stiklinis grafinis vaizdas. Todėl labai prasmingai nuskambėjo žodžiai – *kai nebėra kam kalbėti, šaukia akmenys*.

Išsamiau susipažinti su Reformacijos istorija, esminėmis jos teologinėmis tiesomis bei išlikusiu paveldu kaimyniniuose rajonuose buvo galima spalio 18 d. Daugiakultūriame centre vyksiančioje konferencijoje *Reformacijos istorija Vidurio Lietuvoje*.

Audronė Pečiulytė,
Daugiakultūrio centro vadovė

Žeimių katalikų bažnyčioje

Į Biržus sugrįžo *Reformatų* bažnyčios vertybės

Biržų krašto muziejaus *Sėla* viena iš ekspozicijų pristato Biržuose veikiančių religinių bendruomenių istoriją, raštijos sklaidą, liturgijos reikmenis, bažnytinį meną.

Simboliška, kad šiais, Reformacijos 500-ųjų metinių metais, į Biržus evangelikų reformatų kunigo Rimo Mikalausko rūpesčiu buvo sugrąžintos Biržų evangelikų reformatų bažnyčios vertybės – liturginiai indai ir Brastos (arba Radvilų) Biblija.

Šie artefaktai buvo paskolinti Lietuvos dailės muziejaus 1999 m. surengtai didžiulei parodai *Krikščionybė Lietuvos mene*. Paroda truko net ketvertą metų, keletą kartų buvo atnaujinta, išleistas net keturių tomų parodos katalogas, kurio ketvirtasis tomas buvo skirtas auksakalystei. Į šį katalogą pateko ir Biržų evangelikų reformatų bažnyčios liturginiai indai.

Liturginiai protestantų indai nuo katalikų skiriasi paprastesnėmis, griežtesnėmis, funkcionalesnėmis formomis, kurias dar labiau pabrėžia kuklus dekoras [...] Lygus indo paviršius išryškina tauriojo metalo grožį, pajvairintą išraižytomis Šventojo Rašto citatomis, fondatorių dovanojimo įrašais. Didikų ir bajorų pageidavimu buvo išraižomi jų inicialai ir giminės herbai, –
Rita Škiudienė.

Biržų evangelikų reformatų bažnyčios liturginiai indai ir išpūdingas Brastos Biblijos egzempliorius (tik be titulinio lapo) grąžinti iš sostinės ir buvo perduoti laikinai saugoti Biržų krašto muziejui *Sėla*, tad jubiliejiniais metais papildė ir papuošė šiai religinei konfesijai skirtą

ekspoziciją, kuri iki šiol buvo daugiau turtinga vertingais, didelę įtaką švietimo skaidai Lietuvoje dariusiais leidiniais.

Vienas išpūdingiausių liturginių indų – sidabrinis ąsotis Komunijai, ant kurio šono išgraviruotas kunigaikščių Radvilų herbas ir fundatoriaus – Kristupo II Radvilos – inicialai bei data romėniškais skaitmenimis – M.C.D.XIII (1613 m.). Įrašas rodo, jog ąsotį 1613 m. bažnyčiai dovanavo LDK vaivada kunigaikštis Kristupas II Radvila.

Bažnyčiai K. Radvila dovanavo dar vieną labai panašų ąsotį, tik be datos, bet su herbu ir jo vardo pareigybių inicialais, tad šis ąsotis priskiriamas iš karaliaus Zigmanto Vazos Radvilos parsivežtam bei jo dvare Vilniuje dirbusiam evangelikui reformatui auksakaliui Izaijui Prūsui, gaminusiam liturginius indus Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčioms.

Be ąsočio su kunigaikščių Radvilų

herbu ekspozicijoje galima pamatyti dar tris, tik gerokai jaunesnius ir ne tokius išpūdingus, ąsočius Komunijai, bet kiekvienas jų turi savo istoriją, skiriasi nuo kitų savitu dizainu, yra skirtingų laikmečių.

Kitas liturginis reikmuo – taurė Komunijai, kurios eksponuojamos net penkios, iš jų viena – XVII a., net trys – XVIII a. ir tik viena – XX a. pirmosios pusės. Kiekviena taurė skirtingos formos ir puošybos.

XVII amžių siekia ir lėkštelė Komunijai (patena) – Kėdainių bendruomenės dovana Evangelikų reformatų bažnyčiai, išpūdinga ir ovali XVIII a. sidabrinė Krikštykla.

Visi šie liturginiai indai ir Brastos Biblija, perduoti Biržų evangelikų reformatų, papildė evangelikų reformatų religinę konfesiją ir jos išpažįstamą tikėjimą pristatančią ekspoziciją Biržų krašto muziejuje *Sėla*.

Edita LANSBERGIENĖ

KONCERTAS KĖDAINIUIUOSE

Rugsėjo 28 dieną negausus Panevėžio parapijos evangelikų reformatų būrelis prisidėjo prie Biržų parapijos suorganizuotos ekskursijos į Kėdainius, kuriai vadovavo parapijos pirmininkas **Merūnas Jukonis**.

Ekskursija susigundę panevėžiečiai: Emilis Valkiūnas, Aldona Mikulėnienė, Ramutė Damanskienė ir Vida Tamonienė sutarė vietoje sulaukė biržiečių autobuso ir sutikti su šypsenukais bei gera nuotaika nuriėjo link Kėdainių. Atvažiavę dar trumpai pasižvelgėme po gražiai restauruojamą Kėdainių senamiestį, kuris išsidėstęs apie senus laikus menančią evangelikų reformatų bažnyčią. Neilgai trukus jau buvome bažnyčioje ir laukėme renginio, padovanoto labdaros ir paramos fondo *Viltis -Vikonda* miesto bendruomenei, o taip pat ir bažnyčiai Reformacijos 500 metų sukakties proga.

Jau pirmieji Čiurlionio styginio kvarteto garsai nuteikė maloniai ir visi paskendome šios muzikos garsuose. Karštais plojimais buvo palydimas kiekvienas kvarteto išpildytas kūrinys. Po kvarteto muzikinę erdvę užėmė Vilniaus valstybinis choras *Vilnius*.

Mišraus choro tobulas visų

Kėdainių senamiestis

balsų skaidrumas ir muzikalumas pakerėjo visą besiklausančią bažnyčioje auditoriją. Ilgiausiais plojimais buvo palydimas kiekvienas išgiedotas kūrinys.

Dar labiau visus sužavėjo so-

listas baritonas Jonas Sakalauskas. Visą bendrą koncerto dvasią tobulai valdė choro vyr. dirigentas Artūras Dambrauskas.

Pauzes tarp kūrinių puikiai užpildė kunigas Raimondas Stankevičius, pakomentuodamas kūrinius ir papasakodamas apie Reformacijos reikšmę pasauliui ir Lietuvai. Tai buvo labai dvasingi ir profesionalūs komentarai Reformacijos dvasia.

Kas turi pradžią, tas turi ir pabaigą. Pasibaigė ir šis įspūdingas koncertas, palikęs kiekvienam ilgam neblėstančius įspūdžius.

Biržiečių autobusas mus sėkmingai, kad ir gan vėly vakarą, parvežė namo – į Panevėžį. Atsisveikinome su biržiečiais, palinkėdami jiems tolesnės laimingos kelionės, o mūsų būrelis su gera nuotaika išsiskirstė po savo namus...

Emilis Valkiūnas

Solistas Jonas Sakalauskas ir Vilniaus valstybinis choras „Vilnius“

Radvilos visuotinis susirinkimas

Visi žinome, jog šie metai yra labai svarbūs Reformacijai – tai 500-tosios Jos metinės. Tačiau ar kas žino, kuo buvo svarbi viena iš šių metų dienų, tai yra spalio 14-toji? Su dideliu džiaugsmu galiu pasakyti, jog tai buvo lyg Reformacijos diena LERJ Draugijai *Radvila*. Įdomu, kodėl?

O gi todėl, jog būtent šią dieną įvykęs Draugijos visuotinis susirinkimas buvo tikrai neeilinis – jo metu išsakytos mintys, paskelbti darbai ir ateities lūkesčiai, turbūt, bus laikomi Draugijos reformacijos pradžia. Kaip ir prieš penkis šimtmečius Reformacijos pradininkai, taip dabar Draugijos nariai visų pirma išsakė visus šiuo metu Draugiją kamuojančius rūpesčius. Ir tada drąsiai bei veržliai suplanavo visus reikiamus pokyčius, kurių nemaža dalis reiškė grįžimą į tą kelią, kurį kažkada buvome pametę.

Drąsiai galiu sakyti, jog žengiamo link tikslo – tapti tokia pačia Dievą garbinančio jaunimo organizacija, kokia buvome ir tarpukariu, ir siekiame, jog mūsų šūkis ir gyvenimo būdas būtų toks pats, koks buvo kadaise:

Dorinkis ir švieskis!

Taigi, kodėl drįstu taip drąsiai kalbėti? Pradėsiu nuo to, kuo jau galime didžiuotis, lyginant su keletu praėjusių metų. Tradiciškai per visuotinius Draugijos susirinkimus pristatydavome ir turėdavome vos vieną įgyvendintą projektą – tai vaikų vasaros stovykla *Nemradas*. Tai

tikrai didžiulis projektas, tačiau tik jis ir būdavo tai, kuo Draugija galėdavo didžiuotis. O šiemet įgyvendinome ir per susirinkimą pristatėme net **devynis** projektus!

Be abejo, **pirmasis** – tai didžiausias ir jau 24 metus be perstojo vykdomas projektas – krikščioniška vaikų vasaros stovykla *Nemradas*. Šių metų stovyklos direktorės Irmos Zablackaitės (deja, susirinkime ji dalyvauti negalėjo) dešinioji ranka Vaidas Kabelis trumpai pristatė stovyklą ir perskaitė Irmos laišką, skirtą Draugijos nariams. Džiugiu, jog šiemet stovykloje dalyvavo net 103 vaikai ir 28 savanoriai (įsiminkite šiuos skaičius).

Antrasis projektas – tai atgai-vinta ir jau antrus metus vykusi *Jaunimo stovykla*. Jos vadovais buvo šio straipsnio autorius – Laurynas Jankevičius bei kunigė Sigita Veinzierl (buvusi Švambarienė). Ši stovykla skirta jau vyresnio amžiaus vaikams – jaunuoliams, kurie giliau nori pažinti Bibliją ar kurie ruošiasi Konfirmacijai. Joje dalyvavo 8 vaikai ir 5 savanoriai (įsiminkite ir šiuos skaičius). Šios stovyklos metu Biblijos studijavimui buvo skirta net po keturias valandas per dieną. Taip pat bent po dvi valandas buvo skiriama pagalbai vietos parapijai, t. y. buvo tvarkoma bažnyčia, apiešti reformatų kapai ir pan.

Trečiasis – vasaros uždarymo susitikimas Verbickų sodyboje, Varenos rajone. Patį projektą pristatė Austėja Verbickaitė. Susitikimo metu *radviliečiai* smagiai praleido savaitgalį, dar pasidžiaugė vasaros teikiamais malonumais, žiūrėjo filmus ir bandė apie juos diskutuoti, žaidė komandinius žaidimus, vakarojo prie laužo ir giesme garbino Viešpatį Dievą. Dalyvavo 11 jaunuolių (kaip manau, supratote, įsiminkite ir šiuos skaičius).

Ketvirtąjį (beje, kaip ir penktąjį) projektą vėlgi pristatė Austėja Verbickaitė. O pats projektas – Draugijos narių pagalba bei savanorystė paramos ir pagalbos fondui *Rugutė*. Šis fondas skirtas onkologinėmis ligomis sergantiems vaikams. Jame Draugijos nariai (dalyvavo apie 10 narių) skyrė bent po vieną savaitgalį vėjo malūnėlių darymui (kalimui, dažymui, marginimui) ir, galiausiai, jų pardavinėjimui Vilniaus *Kaziuko* bei Kauno *Kazio* mugėse. Visi už vėjo malūnėlius surinkti pinigai buvo skirti onkologinėmis ligomis sergantiems vaikams.

Penktasis – šventinių sausainių kepimas bei dalinimasis jais su visais Vilniaus ev. reformatų bažnyčios parapijiečiais. Šio renginio metu Draugijos nariai (apie 15) susirinko pas vieną iš Draugijos narių į virtuvę,

kur kepė, paskui puošė kalėdinius sausainius. O sekmadienio ryte, po pamaldų, Agapėje jais dalinosi su visais.

Šeštąjį projektą – šių metų naujieną, kuria tikrai stipriai didžiujamės, pristatė Frankas ir Emily van Dalenai. Tai muzikos stovykla. Šioje giesmei ir Dievo garbinimui giesme skirtoje stovykloje dalyvavo 19 jaunuolių iš Jungtinių Amerikos Valstijų bei maždaug tiek pat lietuvių. Savaitę trukusioje stovykloje buvo repetuojama ir daug dirbama su giesmėmis, rytais bei vakarais – studijuojama Biblija bei pasakojami savi liudijimai apie tai, kaip kiekvienas iš dalyvių pažino ir atrado Dievą. Stovyklą vainikavo dalyvių koncertai pilnutėleje Biržų pilyje bei Biržų ev. reformatų bažnyčioje.

Septintąjį taip pat pristatė mūsų šaunieji misionieriai iš JAV – Frankas ir Emily van Dalenai. Tai Biblijos studijos, kurios vyksta kas antrą sekmadienį. Jų metu susirinkę jaunuoliai (ir ne tik) skaito, klauso bei diskutuoja apie Bibliją ir Jos pamokančias tiesas, apie tai, kaip Dievas nori, jog mes gyventume ir apie Jo Sūnaus malonę ir gyvybę, atiduotą mūsų atpirkimui. Biblijos studijose kaskart dalyvauja bent 10 dalyvių.

Aštuntasis ir **devintasis** projektai yra techniniai, tačiau tikrai ne ką mažiau svarbūs. Tai Draugijos kuriamos bei administruojamos svetainės (radvila.lt, nemradas.lt bei jaunimostovykla.lt). Taip pat projektų, už kuriuos gauname finansavimą, rašymas. Visą tai pristatė šio straipsnio autorius.

Visus minėtus skaičius prašiau išiminti ne be reikalo, pabandykime juos sudėti:

103

+28

+13

+11

+10

+15

+19

+20

+10

 228

228

ties jaunuolių šiemet arčiau Dievo vedė bei Jį garbinti moki- no jaunimo Draugija *Radvila.*

Tai yra minimalus skaičius jaunuolių, kuriuos šiemet arčiau Dievo vedė bei Jį garbinti mokino jaunimo Draugija Radvila.

Tai, ką nuveikėme šiemet, yra tik pusė to, ką planuojam, todėl teigiu, jog šie metai bei pats susirinkimas yra lūžio taškas į krikščioniškesnę bei geresnę *Radvilą*. Antra dalis – nauji narių planai bei lūkesčiai, tvirti ir spartūs žingsniai, vedantys link užsibrėžto tikslo.

Intensyviai diskutavome, dalinomės idėjomis ir galiausiai numatėme pagrindines Draugijos veiklos gaires: bendradarbiavimas su kitomis Bažnyčios rengiamomis stovyklomis; bendri stovyklų vadovų

mokymai, jų paruošimas bei atranka; šeimų stovyklos atgaivinimas; kitų metų muzikos stovykla; pagalba kitoms organizacijoms (kaip kad pagalbos fondas *Rugutė*); pagalba Vilniaus sekmadienei mokyklėlei. Taip pat išsirinkome direktorius mūsų didžiausiems projektams. Vaikų vasaros stovyklai *Nemradas* vadovaus Austėja Verbickaitė. Jos išsakytos mintys, požiūris ir lūkesčiai yra vienas kertinių akmenų gerosios reformacijos pradžia Draugijoje ir jos rengiamose stovyklose. *Jaunimo stovyklos* direktoriumi, jau trečiajai kadencijai, buvo išrinktas Laurynas Jankevičius. Aš taip pat pažadu skirti visas savo jėgas Draugijos žengimui arčiau Kristaus ir Jo mokymo. Labai prašau Dievo pagalbos tiek Austėjai, tiek sau, tiek ir visiems kitiems nariams, kurie prisideda ir prisidės prie šiame straipsnyje išsakytų vilčių ir lūkesčių įgyvendinimo.

Susirinkimą užbaigėme giesmėmis ir malda. O kitą dieną visi susirinkome į Kauno ev. reformatų bažnyčią, o po pamaldų kartu su Kauno parapijiečiais šventėme Agapę.

**Lietuvos evangelikų reformatų
jaunimo draugijos
Radvila direktorius
Laurynas Jankevičius**

Romumas

Palaiminti romieji; jie paveldės žemę. /Mt 5,5/ Kalno pamokslas

Romumas yra savo jėgos, galios suvaldymas. Tai – tėvas laikantis rankose naujagimį. Tai – vaikas laikantis žiurkėną rankose. Romumas – tai teisingas, kuris nesididžiuoja prieš nusidėjėlių. Tai – Dievas, vaikščiojantis tarp nusidėjėlių. Tai – Jėzus, kuris nemeta akmens į paleistuvę. Tai – tėvas, kuris nebara nusikaltusio sūnaus, o pasėdi kartu su juo tyloje. Tai – profesorius, kuris kantriai klausosi neišmanančio žmogaus paistalų ir jį myli. Tai – žmogus, kurį draugas išdavė, o jis atsisako apkalbinėti savo draugą. Tai – širdies nuostata laikyti save mažesniu už savo pašnekovą. Tai –

susivaldymas nesigirti prieš mažesnę ir silpnesnę. Tai – leidimas lėtesniam už tave aplenkti tave. Tai – būti prikaltam prie kryžiaus ir nesišaukti angelų pagalbos. Tai – būti plakamu mylimųjų ir netraukti keršto kirvio. Tai – pasitikėjimas Dievu ir atidavimas visų savo rūpesčių Jam. Tai – leidimas Dievui vadovauti mums. Tai – mūsų noras niekada nesakyti Dievui ne. Ir galiausiai tai – leidimas kitiems išsakyti mums savo kritiką ir pasiduoti kitų pataisymams. Tai yra tikroji išmintis ir kelias į šventumą.

Pastorius Saulius Karosas

Reformacijos 500 metų jubiliejaus paminėjimas *Panevėžyje*

Spalio 4 dieną, siekdama paminėti 500 metų Reformacijos jubiliejų, Panevėžio Evangelinė bažnyčia, bendradarbiaudama su Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešąja biblioteka, joje surengė paskaitą-diskusiją tema *Pagrindinės XVI a. Reformacijos idėjos ir jų paplitimas Lietuvoje*.

Pripažindamas Reformacijos įtaką ir svarbą Lietuvos valstybin-gumui, kultūrai ir kalbai, Lietuvos Respublikos Seimas 2017 metus paskelbė Reformacijos metais.

Į šiai progai skirtą renginį Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje atvyko grupelė ir Panevėžio evangelikų reformatų parapijos atstovų.

Renginio pradžioje buvo atlikta Martyno Liuterio sukurta giesmė *Tvirčiausia apsaugos pilis*.

Lektorius – pastorius iš JAV Chrisas Lewis pristatė pagrindines XVI a. Reformacijos idėjas – 5 Solas, kurios pakeitė pasaulį:

1. Vien tik Raštas;
2. Vien per tikėjimą;
3. Vien per malonę;
4. Vien tik Kristus;
5. Vienam Dievui garbė.

Lietuvos edukologijos universiteto istorikas, doc. dr. Deimantas Karvelis papasakojo apie Reformacijos pradininką Martyną Liuterį,

šveicariškosios Reformacijos veikėjus Joną Kalviną, Ulrichą Cvinglį, lietuvius Reformacijos šauklius – Abraomą Kulvietį, Martyną Mažvydą, Mikalojų Radvilą Rudajį ir kitus. Lektorius plačiai nušvietė mokyklų kūrimosi, Šventojo Rašto spausdinimą gimtąja kalba svarbą ir kitus dalykus.

Renginio pabaigoje lektoriai atsakė į klausytojų klausimus.

Nepastebimai prabėgo dvi rimties

ir susikaupimo valandos, nes lektorių išvalgos vertė daugelį susimąstyti, kokia svarbi Europai ir pasauliui buvo Reformacija, palikusi neišdildomą žymę ir Lietuvos istorijoje.

Esame dėkingi organizatoriams už surengtą prasmingą Reformacijos 500 metų jubiliejaus paminėjimą.

Palmyra Griciūnienė

Reformacijai – 500 *Vrublevskių bibliotekoje*

2017 m. spalio 12 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje, įvyko parodos *Reformacijai – 500* atidarymo iškil-mės. Jose dalyvavo istorikė doc. dr. Ingė Lukšaitė, evangelikų liuteronų kunigas Ričardas Dokšas, parodos autorė Agnė Zemkajutė. Renginį vedė LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius doc. dr. Sigitas Narbutas. Parodoje eksponuojami LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomi spaudiniai ir rankraštiniai dokumentai, atspindintys Reformacijos istoriją Vakarų Europoje ir Lietuvoje.

Paroda pradedama dviejų Reformacijos *protėvių* – Jano Huso ir Gi-

rolamo Savonarolos – veikalais. Čia taip galima pamatyti XVI a. bestselerius – M. Liuterio *Mažąjį katekizmą* ir jo į vokiečių kalbą išverstą Bibliją. Reformacijos raidą Lietuvoje liudija 1556 m. paskelbtas Mikalojaus Radvilos Juodojo viešas atsakymas į popiežiaus nuncijaus Luigi Lippomano laišką *Due Epistolae* su Vergerijaus prakalba, Brastos Biblija, Jono Bretkūno Postilė.

Tarp rankraštinųjų dokumentų eksponuojami du XVI a. Radvilų pasirašyti pergamentiniai raštai, kuriais jie skyrė pastatus ir žemę Vilniaus evangelikų reformatų ben-

druomenės reikmėms. Parodoje taip pat galima pamatyti Karaliaučiaus universitetą baigusių asmenų sąrašą, kuriame tarp kitų 1548 m. bakalau-ro laipsnį gavusių asmenų minimas ir Martynas Mažvydas (*Martinus Mossuidius Lithuanus*).

Parodos autorė, LMA Vrublevskių bibliotekos Retų spaudinių skyriaus darbuotoja – **Agnė Zemkajutė**, kuri spalio 18 d. išsamiau apie parodą papasakojo reformatų senjorams.

„V. r. ž.“ inf.

Paroda *Maištaujanti knyga, plečianti horizontus* M. Mažvydo bibliotekoje

Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka Reformacijos 500 metų sukakčiai paminėti organizuoja kelis renginius. Vienas jų – išskirtinė paroda *Maištaujanti knyga*, kuri vyks lapkričio–gruodžio mėnesiais. Pridedama prie prasmingo jos laukimo, biblioteka rengia tris *vieno ekspanato* (vienos to laikotarpio knygos) parodas.

Rugpjūčio 8 – rugsėjo 8 dienomis Nacionalinėje bibliotekoje buvo galima susipažinti su Retų knygų ir rankraščių skyriaus darbuotojų parinkta pirmąja maištaujančią Reformacijos dvasią perteikiančia knyga. Tai pirmoji Abiejų Tautų Respublikoje pasirodžiusi kosmografija – pirmoji visuotinė enciklopedinio pobūdžio pasaulio istorija, pristatanti išsamų geografinį pasaulio vaizdą ir istorinę žmonijos raidą. Knyga 1564 metais atspausdinta tuo metu labiausiai paplitusia lenkų kalba, skambiu pavadinimu *Kronika tho iesth Historya swiata* (*Kronika, arba viso pasaulio istorija*). Knygoje publikuojamas ir žaismingas pasaulio žemėlapis, iliustruotas Zodiako ženklais, undinėmis ir kitomis fantastinėmis būtybėmis. Kronikos autorius – drąsios minties ir plataus akiračio istorikas, vertėjas ir poetas **Martynas Bielskis**, buvo laikomas kaip pavojingas krikščionybei, ir jo knyga buvo įtraukta į draudžiamųjų knygų sąrašą *Index librorum prohibitorum*.

Index librorum prohibitorum (*Draudžiamų knygų sąrašas*) – tai XVI a. viduryje Romos katalikų bažnyčios sudarytas draudžiamųjų eretiškų knygų, autorių ir jų idėjų katalogas. Bažnytinė ir civilinė katalikų valdžia tokios cenzūros ėmėsi bandydama apsaugoti gryną tikėjimą ir stabdyti evangelišku idėjų plitimą. Gutenbergui išradus spausdinimo mašiną, XVI a. *maištaujančių* knygų spausdinimo – dauginimo buvo neįmanoma sukontroliuoti, jos tapo prieinamos daugeliui, apie jas buvo plačiai diskutuojama. Įtrauktų į *Inedeksa* autorių knygas buvo draudžiama platinti, laikyti, skaityti. Toks draudžiamų knygų sąrašas egzistavo iki pat 1966 metų.

Pirmasis LDK pilietis, įtrauktas į *Index librorum prohibitorum* buvo

Kronika tho iesth Historya swiata

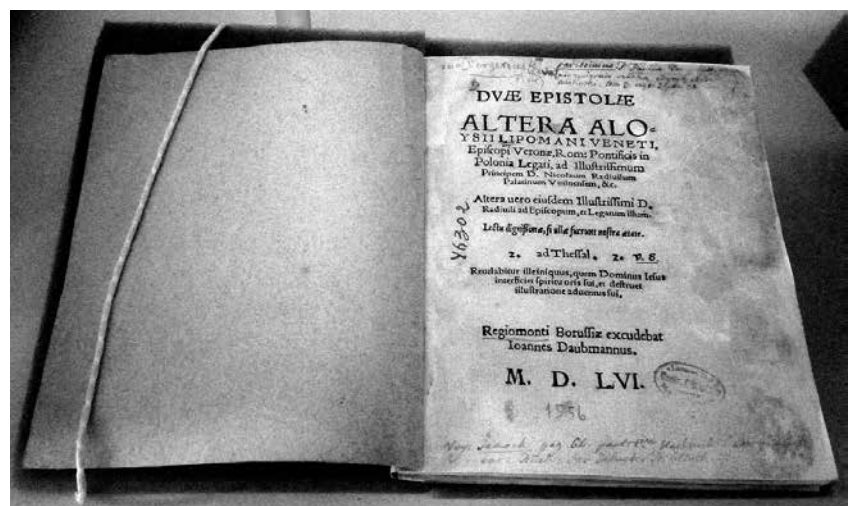
kunigaikštis Mikalojus Radvila Juodasis (1515–1565), tokios *garbės* susilaukęs už laišką – atsakymą popiežiaus nuncijui Luidžiui Lipomanui (1556).

Mikalojus Radvila Juodasis Romos katalikų bažnyčios buvo pripažintas didžiausiu maištininku Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, nes pirmasis išdrįso atsiriboti nuo Romos katalikų bažnyčios, kritikuoti popiežių ir jo nutarimus. Į popiežiaus nuncijaus L. Lipomano jam

parašytą *auklejantį* laišką, Radvila atsakė laišku – *tikėjimo išpažinimu*. Šie abu laiškai – kaip leidinys lotynų kalba *Due Epistolae* – 1556 m. su Vergerijaus prakalba buvo atspausdinti Karaliaučiuje. Po šio laiško-atsakymo kunigaikštis tapo pirmuoju lietuviu, *opera omnia* (visų veikalų) pavidalu įtrauktu į visuotinį Romos *Index librorum prohibitorum* (1559).

Ši *Index librorum prohibitorum* leidinį M. Mažvydo biblioteka rugsėjo 8 – spalio 8 dienomis ir ekspozicijoje vienos knygos parodoje *Pirmasis uždraustas Lietuvos autorius*, nes *Due Epistolae*, išleisto Karaliaučiuje, vienintelį egzempliorių Lietuvoje turi tik Vrublevskių biblioteka. Ši leidinį Biblioteka ekspozicijoje parodoje *REFORMACIJAI – 500*, veikiančioje nuo spalio 9 iki lapkričio 30 dienos. Parodoje ekspozuojami ir kiti LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomi spaudiniai ir rankraščiniai dokumentai, atspindintys Reformacijos istoriją Vakarų Europoje ir Lietuvoje. Dauguma jų – su Vilniaus reformatų Sinodo bibliotekos spaudu...

„V. r. ž.“ inf.

Due Epistolae

MŪSŲ ATMINTIS

„Palaiminti mirusieji, kurie Viešpatyje miršta, nes Dvasia kalba, kad jie ilsis nuo savo darbų, o jų darbai eina paskui juos“./Apr 14,13/.

Prisimenant liuteronų dvasininką Joną Kęstutį Gocentą...

1931 08 19-1992 10 28

Šiomet spalio 28 d. sukanka dvidešimt penkeri metai, kai Viešpatyje užmigo pirmasis atsikūrusios Vilniaus ev. liuteronų parapijos vietinis dvasininkas Jonas Kęstutis Gocentas, laikydavęs pamaldas ir Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje, giedojęs atsikūrusios parapijos vargonininko Edmundo Meškausko suburtame reformatų chore, sakęs homilijas ir patarnavęs laidojant reformatus. Prisimindami Jį, perspausdiname liuterono, giminaičio Algirdo Žemaitaičio šiek tiek patrupintą straipsnį **Mūsų Kęstutį prisimenant** iš Vilniaus ev. liuteronų bažnyčios internetinės svetainės.

Gal ne visiems aišku, kodėl vadinu Kęstučiu? Jo pagrindinis oficialus vardas buvo Jonas. Bet tėvai, brolis ir visa giminė žinojo tik vardą – Kęstutis, ir juo vadindavo. O jis mielai atsiliepdavo taip šaukiamas, visiems padėdavo patarimu ir darbais, jei būdavo bent mažytė galimybė. Ar nepamiršome? Prisiminkime visi, kam jis padėjo darbo ar buities klausimais – ir niekad nepamirškime. Taip jau žmogus suvertas, kad ilgiau prisimena blogą nei gerą darbą.

Kęstutis ne tik kalbėjo, bet ir elgėsi kaip tikras krikščionis. Jis buvo draugiškas, gero būdo, skriaudą pamiršdavo ir nenešiojo savyje pykčio.

Mūsų mylimas Kęstutis gimė 1931 m. rugpjūčio 19 dieną Paberžių kaimo ūkininko šeimoje. Dabar kaimo vietoje yra Tauragės miesto Paberžių gatvė (dabar vadinasi Pramonės gatve). Gražus gyvenimas stovėjo ant stataus Beržės upelio kranto. Gimė Augusto Gocento ir Anės Preikšaitikės dievobaimingoje šeimoje, kuri laikėsi senųjų evangelikų tradicijų. Rytą vakarą sutikdavo suklaupę prie lovos su malda, dėkodami Dievui, sukalbėdavo maldelę prieš valgį ir po valgio bei kitais atvejais. Šventasis Raštas, tai yra Biblija, ne tik buvo padėtas pagarbioje vietoje, bet ir kasdien skaitomas. Į *Respublikos vakarinio laikraščio* žurnalisto klausimą, ką veikia vakarais, Kęstutis trumpai atsakė: *Skaitau ir apmąstau Šventąjį Raštą.*

Du Kęstučio dėdės, mamos bro-

liai Martynas ir Mikas, buvo kunigai, o trečiasis dėdė Jonas – vargonininkas ir chorvedis. Jo senolis Jurgis Preikšaitis, su kuriuo Kęstutis vaikystėje labai bendravo ir mokėsi krikščioniško elgesio, buvo garsus Dievo Žodžio sakytojas. Jo Mamytė, kurią Kęstutis taip vadino iki gilios senatvės, buvo gera giesmininkė, beveik atmintinai mokėjo giedoti visas giesmyno giesmes. Todėl ir Kęstutis mūsų parapijos salėje džiugindavo visus gražiu giedojimu, pirmas pradėdavo ir vesdavo kiekvieną giesmę.

Kęstutis ne tik kalbėjo, bet ir elgėsi kaip tikras krikščionis. Jis buvo draugiškas, gero būdo, skriaudą pamiršdavo ir nenešiojo savyje pykčio.

Iš savo Tėvelio paveldėjo nepaprastą darbštumą, tvarkingumą, žodžio laikymąsi. Nuo pat mažens buvo spaudžiamas prie darbo, grįžęs po pamokų iš gimnazijos, girėdavo veršius ir atlikdavo kitus ūkio darbus. Savo sūnus taip pat pratino prie darbo, stengėsi išauginti juos darbščius ir dorus žmones.

Dar būdamas kūdikis, Kęstutis vasarą miegodavo su senoliu skūnėje ant šieno. O rytą suklaupę klojime melsdavosi ir giedodavo. Kaip yra pasakojusi mano Mamytė Marta, kartą viešėdama pas savo brolių Augustą Paberžiuose, matė, kaip vieną rytą Kęstutis, būdamas kokių 3-4

metukų, kreipėsi į Dievą, atsiklaupęs geldoje stalde, tokiais žodžiais: *O Dieve! Padaryk taip, kad obuolys būtų pilnos obuolių, o obelų šakos – lig pat žemės.* Kas iš to, jei bus daug obuolių aukštai, o tu, mažas menkas kūdikėlis, jų nepasieksi. Manau, kad Dievas išklausė Jo širdies maldą, nes tėvas užveisė didelį sodą ir obelų šakos buvo iki pat žemės, kad ir būsimojo vyskupo vaikai lengvai pasiekdavo obuolių nusiskinti. Tėvas Augustas pats savo rankomis (buvo dailidė) įrengė pradėtą statyti trobą, o Kęstučiui pavyko didelėmis pastangomis išsaugoti ir naujai atstatyti tėviškę, tik pilko asfalto juosta perkirto ją į dvi dalis. Globojo Dievas šią darbščią, tvarkingą šeimą, nors pavydus kaimynas net rinko parašus, kad išvežtų į Sibirą. Labai gaila, kad neišsipildė didžiausia Kęstučio svajonė, o mūsų giminės ir parapijos viltis – pamatyti Jį su kunigo *taliaru* prie altoriaus. Tos pačios dirbtinės kliūtys maždaug prieš trisdešimt metų kunigu sutrukdė tapti ir mūsų dėdei advokatui Jonui Jurgiui Gocentui.

Baigęs KPI (dabar Kauno technologijos universitetas – „V. r. ž.“ past.) 1954 metais, pora metų Kęstutis dirbo Estijoje, kur išmoko skambią estų kalbą, iki paskutinės dienos skaitė estišką spaudą. Mokėjo Kęstutis ir vokiškai, rusiškai. Studijavo teologiją – Rygoje lankė Vokiečių teologijos seminarą. Mėgo Kęstutis muziką (yra dainavęs *Varpo* vyrų chore), mėgo koncertus, teatrą, knygas ir skaniai pavalgyti.

Nebuvo išlaidus, bet knygoms pinigų negailėdavo ir jų sukaupe nemažai. Pasiūlydavo knygų ir man, ir kitiems, veždavo glėbiais į tėviškę broliui. Meilę knygoms Jam įžiebė dėdė kunigas Mikas Preikšaitis, turėjęs bene didžiausią privačią biblioteką Lietuvoje, kurioje buvo rečiausi, vieninteliai išlikę lietuviški leidiniai pasaulyje. Manau, kad niekas nesupyks, jei pasakysiu, kad mūsų Kęstutis (taip ir sakydavome *mūsų Kęstutis*) buvo pats reikalingiausias, pats mylimiausias ir pats linksmiausias visoje giminėje.

Buvo Kęstutis labai kantrus, niekad nesirgo, niekad nesiskundė jokiais negalavimais, nerūkė. Prispauštas baisios ligos – nedejavo, tyliai kentėjo, rūpestingai globojamas žmonos ir sūnų, lankomas giminių, gausių pažįstamų ir parapijiečių. Teko Kęstučiui labai daug keliauti per 33 darbo metus Valstybiniame plano komitete, pasikui porą metų Materialinių išteklių ministerijoje...<...>.

Galėčiau daug vardinti Jo gražių darbų, teko su Juo daug metų artimai bendrauti (gal kiek mažiau Jo gyvenimo paskutiniams porą metų), buvo mano geriausias draugas. Žinojau daug Jo paslapčių, minčių, svajonių. Buvo mano šeimoje dažnas, visad laukiamas ir mylimas svečias, kaip ir mano Tėvelių namuose Gardame, kur kelis šimtmečius buvo Gocentų giminės lizdas.

Siekė Kęstutis stiprinti mūsų seną, garbingą Vilniaus evangelikų liuteronų parapiją, vėl atkurtą po penkiasdešimties metų, norėjo, kad joje viešpatautų dora ir santara. Manau, kad mes ir toliau elgsimės taip kaip Jis, būdamas diakonu, mus mokė nuo altoriaus.

Ir ilgai ilgai liks mūsų širdyse Jo šviesus paveikslas, Jo geri darbai ir Jo nepakartojamas linksmas juokas.

Algirdas Žemaitaitis
Perspausdinta iš
<http://www.velb.lt>

Eilėraščių

2017

www.birzahaiku.lt

Belaukdami Lietuvos 100-mečio, besisiūdami tautinius drabužius, biržiečiai džiaugėsi, kad 2017-ieji paskelbti Kalbos metais ir Haiku sumanytoja Rugilė Audėnienė paskelbė eilėraščių biržietiška tarpe konkursą. *Pamėginkime atgaivinti mūsų tarmę – šnektą... Nors ir esame pasklidę po visą Lietuvėlę – Biržai, Klaipėda, Marijampolė, Kaunas, Vilnius, Šiauliai..*, – rašė Rugilė.

Biržų rajono savivaldybės administracijos direktorius Jonas Jonušys šventiškiausiu, nuotaikingiausiu eilėraščiu įvardijo mūsų vargonininkės **Aušros Pačegonytės** eilėraščių, kuris pelnė ir Biržų katalikų bažnyčios vargonininkės Ievos Morkūnaitės simpatijas:

BIRŽŲ ŠVINTE

Aušra Pačegonytė A&R

Biržų miests kad ir mažs,
Bet žmonelė pas mum gražūs!
Dirb žemi, ar, sėj
Ir, kai reik, pasižmonėj.
Činai ežers, pils ir pliažs
Kip koks užsienia peizažs!
Miests mūs puošs ir dabins,
Kvieč atvykt net ir kaimyns.
Renginių pas mum lig valė,
Vykst koncertė, festivalė,
Traukiam apdarų prabangų,
Fejerverkės puošiam dangų.
Būn varžybas, verd aistras,
Švintės vėliavas jau plaikstas.
Iš tradicijų gausybes
Muge kvieč su daug gerybių.
Kas pri piles, pri Janonia,
Pri fontanų – pagal skonį,
Visi renkas Biržų miest,
Nes či vykst švintės fiest!

Rašytojos Saros Poisson padėką pelnė vilniečio reformato **Alfredo Naktinio** eilėraštis:

ŠOKĖ

Runkos, kojos kyl ir laidžias,
Tek sūrs prakaitis jov no veida.
Smarkų ritmų būgnė kal –
Kad tēm šokēm atais gals?
Kas poros da nesurada,
Stov kertė ir akim bada.
Žiūr' unt panų, taktų min
Ir vaizduoj, kad jų šokin.
Vakars greitė gražs praėje,
Daug širdelių skildinėje.
Kas poros či neatrund,
Naujė meilė kyl pagund.

Zenkis (Alfredas Naktinis)

O Alfredo eilėraštis **OBEĖLĀ** atkreipė dėmesį kitos komisijos narės – vargonininkės Ievos Morkūnaitės:

OBEĖLĀ

Vėl' pražyda obeĖlā
Mūsų sodžy prė namų.
Žemė linkst šakeles žalios,
Kėp tik ain' pro šalį jū.
Aš pamyslijis sustojo,
Suklupo prė jos šaknių:
„ObeĖla, obeĖla,
Tau neger, kė nēr žmonių.“
Mana žodį vėjs pagava,
Neše lig žalių miškų
Ir atėjis aids pasake:
„Nepalik venų namų“.
Ėje dienos, ėje meto,
Trauke šird's mani namo.
Sugrįžo – rugė žydėje –
Obiały apkabino.

I N F O R M A C I J A

Rugsėjo 27-29 d. Kauno viešbutyje *Santaka* vyko konferencija *Pamokslininkai: Žodžio vyrai*, kurią organizavo misionieriška organizacija *COME OVER AND HELP (COAH)*.

Organizacija, įkurta 1972 metais Nyderlanduose, siekia padėti bažnyčioms ir krikščionims, praieityje susidūrusiems ar tebesusiduriantiems su spauda ir sunkumais, padeda vietiniais dvasininkais, tiekiant teologinę literatūrą bei organizuojant teologinius mokymus.

Rugsėjo 29 d. vyko unikalių skulptūrų, sukurtų profesionalių skulptorių pirmosioms mokykloms Biržų krašte – Salamiestyje, Papilyje, Nemunėlio Radviliškyje, Biržuose – įamžinti, atidengimas.

Rugsėjo 29 d. Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje vyko koncertas – Kėdainių muzikos festivalio *RADVILIADA CAIODUNENSIS* dovana *BIRŽAMS*. Tai Kėdainių muzikos mokyklos Styginių orkestro, Kėdainių kultūros centro Vaikų ir jaunimo teatro studijos *Polėkis* ir Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokyklos auklėtinių bendras projektas.

Spalio 4 d. Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekos konferencijų salėje vyko renginys, skirtas 500 metų Reformacijos jubiliejui, *Pagrindinės XVI a. Reformacijos idėjos ir jų paplitimas Lietuvoje*, lektoriai – istorikas prof. dr. D. Karvelis ir Chrisas Lewis (JAV).

Paskaitos – diskusijos metu lektorius iš JAV Chrisas Lewis atskleidė pagrindines XVI a. Reformacijos idėjas, kurios pakeitė Vakarų pasaulį. Lietuvos mokslininkas prof. dr. Deimantas Karvelis pristatė Reformacijos sklaidą ir paplitimą Lietuvoje. Renginio metu buvo atlikta Martyno Liuterio sukurta giesmė *Tvirčiausia apsaugos pilis*.

Renginį organizavo Panevėžio evangelinė wbažnyčia, vykdydama projektą, finansuojamą iš LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšų bei bendradarbiaudama su Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešąja biblioteka.

Spalio 5 d. Anykščių Liudvikos ir ir Stanislovo Didžiulių viešojoje bibliotekoje vyko renginys *Reformacija ir šiandiena*. Lektorius – Edukologijos universiteto istorikas prof. dr. D. Karvelis pabrėžė, kad Reformacija buvo kažkas labai galingo visam tuometiniam pasauliui, o ypač Europai, jog Reformacijos judėjimas tikintiesiems sugrąžino Šventąjį Raštą. Kalbėdamas apie XVI a. Reformaciją Lenkijoje ir Lietuvoje, pranešėjas pažymėjo, jog Reformacijos judėjimas Lenkijoje buvo žymiai silpnesnis negu LDK. Lektorius papasakojo ir apie LDK Reformacijos veikėją arijoną Simoną Budną, kuris dar XVI a. svajojo, kad *už vieno stalo galėtų susėsti skirtingų pažiūrų žmonės ir diskusijose siektų tiesos*. Renginį organizavo Anykščių Liudvikos ir ir Stanislovo Didžiulių biblioteka ir Anykščių krikščionių evangelikų bažnyčia.

Spalio 6 d. senjorai apsilankė Valdovų rūmuose, kur atidaryta vieno išpūdingo ir turiningo eksponato paroda. Šis eksponatas – garsaus lenkų akademinės realistinės dailės kūrėjo Voicecho Gersono (Wojciech Gerson, 1831–1901) **paveikslas Lietuvos krikštas**, sukurtas 1889 metais, Lietuvos krikšto (1387 m.) 500 metų sukakčiai paminėti. Kūrinys išsiskiria monumentaliais matmenimis (beveik 4 x 7 m), reta monochromine tapyba, kompozicijos

Paminklinis akmuo Salamiesčio mokyklai, įkurta 1595 metais

Prof. dr. D. Karvelis Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių bibliotekoje

kompleksiškumu, vaizduojamų scenų ir personažų gausa, simboliniais ikonografiniais akcentais, istoriniais siužetais ir jų interpretacijomis.

Spalio 6–7 d. Neringoje vyko mokslinis seminaras *Reformacija ir kultūrų komunikacija Rytų Prūsijoje*, kuri organizavo VI Tomo Mano kultūros centras.

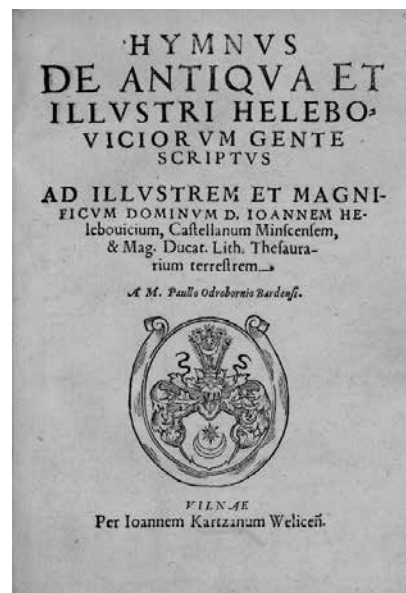
Spalio 7 d. į pastoriaus Chriso Lewiso seminarą *Karti saldi Evangelija krikščionio kasdienybėje* buvo pakvietusi Bendrija *Tikėjimo žodis* Vilniuje. Dalyviai ne tik klausėsi svečio, bet ir galėjo užduoti klausimus, iškilusius beklausant lektoriaus. Chrisas buvo atvykęs su žmona Michelle, ir viešėjo ne tik Vilniuje, bet ir Panevėžyje bei kituose miestuose, kur yra evangeliškos bendruomenės.

Spalio 18 d. Kėdainių Daugiakultūriame centre vyko konferencija *Reformacijos istorija Vidurio Lietuvoje*, kurios metu visuomenė buvo išsamiai susipažindinta su Reformacijos istorija, esminėmis jos teologinėmis tiesomis bei išlikusiu paveldu Kėdainiuose, Raseiniuose ir kituose kaimyniniuose rajonuose. Dalyviai išklusė Biržų ev. reformatų bažnyčios klebono kun. Rimo Mikalausko pranešimą *Reformacijos esminės teologinės tiesos*, Raseinių M. Martinaičio bibliotekos vyr. bibliotekaininko Jono Brigio – *Reformacija Raseinių krašte XVI–XX a.*, Jonavos r. Žeimių mokyklos mokytojos metodininkės Valentinos Zujevaitės – *Reformacijos pėdsakai Jonavos krašte ir jų atskleidimas mokinių ugdyme* it kt. pranešimus.

Spalio 19 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje viešą paskaitą skaitė senosios raštijos tyrėjas – doc. dr.

Sigitas Narbutas, LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius.

Paskaitoje pristatytas evangelikų liuteronų kunigas, pamokslininkas ir rašytojas Paulius Oderbornas (*apie 1555–†1604), aptartas jo gyvenimas ir kūryba, apžvelgti tos kūrybos literatūriniai bei kultūriniai kontekstai, daugiau dėmesio skiriant antros XVI a. pusės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kitakalbėi grožinei literatūrai ir istoriografijai. Visa tai pasitelkta pristatant šių metų atradimą – kultūros ir literatūros istorikams nežinomą Oderborno poemą *Himnas apie seną ir garsią Glebavičių giminę*, išspausdintą Vilniuje 1583 metais lotynų kalba.

Himnas apie seną ir garsią Glebavičių giminę, 1583 m.

Wojciech Gerson paveikslas „Lietuvos krikštas“ 1889 m.

VIENYBĖS KELIAS

...Šiandien pasigirsta idėjų, kad visos religijos garbina tą patį Dievą. Neva, jos visos vienodos, skirtingos tik raiškos. Panašiai manoma ir apie krikščionis – kadangi tas pats Kristus, tai skiriasi tik jų tradicinės (todėl išorinės?) formos.

O štai klausimas: kodėl neturime teisės priimti Komunijos – bendrytės dovanos – ne savo bendruomenėje? Mes – viena Kristuje, bet dar ne vieni su kitais... Kažin ar ne tai turėjo galvoje Kristus, melddamas

vienybės (plg. Jn 17)? Dar per anksti kalbėti apie vadinamąją interkomuniją – skirtingoms Bažnyčioms priklausančiųjų vieną Eucharistiją. Prieš akis – ilgas kelias, puoselėjant nuolat ir kiekvieno Jėzaus mokinio vienybės dvasingumą. Kiekviena Komunija primena ir mūsų vienybę, ir neužgijusią Bažnyčios žaizdą...

R. katalikų kun. Artūras Kazlauskas
Iš straipsnio *Vienybės kelias*
žurnale *Artuma*

Sveikiname

*Vilniaus ev. reformatų choro GIESMĖ narę,
parapijetę AUŠRINĘ BAREIKYTĘ-ČIŽIKIENĘ,
spalio 4 d. atšventusių šaunų Jubiliejų!*

*Linkime kūrybinės sėkmės, ilgų dainingų metų
ir Viešpaties globos!*

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585
mob.tel.: +370 655 24403
Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius
tel.: +370 5 2639004
mob.tel.: +370 652 11944
www.klion.lt

LAIDA EVANGELIKAMS
„KELIAS“

„LRT Kultūra“ kanalu
šeštadienį 9.15 val.,

kartojama tuo pačiu kanalu
kitą šeštadienį 7.30 val.

Laidos redaktorius
Tomas Pavilanskas-Kalvanas,
el.p. tomaspaka@gmail.com
mob. tel. 8 676 05538

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
el.paštas: dalija@mail.lt

Parengė Dalija Gudliauskienė,
tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino
Genovaitė Mikalajūnienė,
Damian Finer

Leidėjas:
Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taisyti ir trumpinti
savo nuožiūra

9 772029 512000

Laikraštis platinamas už auką.
Leidžiamas tik iš surinktų aukų.